

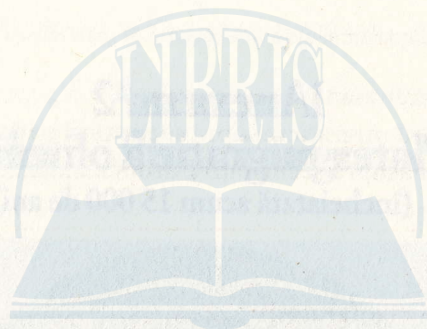

ANGHEL ANDREESCU
DAN ANDREESCU
DAN BARDAȘ

EFECTUL MIGRAȚIEI
ASUPRA SECURITĂȚII
ROMÂNIEI ȘI
A EUROPEI

editura rao

Cuprins

Prefață.....	5
Introducere.....	10
CAPITOLUL I	
1. Geopolitica migrației umane	19
1. 1. Migrația umană – istoric	19
1. 2. Fenomenul migrației umane în teoria relațiilor internaționale	72
1. 3. Migrația internațională din perspectiva teoriilor economice	110
CAPITOLUL II	
2. Migrația umană în politicile și strategiile statelor	128
2. 1. Practici în politica de migrație a statelor.....	128
2. 2. Migrație legală și ilegală în politica statelor	142
2. 3. Fenomenul migrației	161
CAPITOLUL 3	
3. Consecințele migrației umane asupra securității României și a Europei.....	200
3. 1. Efectul migrației asupra societății contemporane ...	201

Efectul migrației asupra securității României și a Europei

3. 2. Migrația umană și securitatea	208
3. 3. Impactul migrației asupra securității naționale a României și asupra securității Europei.....	227
Încheiere	258
Anexa nr. 1	
Marile fluxuri migratorii.....	264
Anexa nr. 2	
Marea migrație a omenirii (încheiată acum 15 000 de ani)	265

Introducere

Migrația s-a manifestat din cele mai vechi timpuri, însă aceasta a căpătat o conotație multiplă și noi valențe în special în etapa de după Războiul Rece și mai ales după înființarea Statului Islamic (ISIS), având influențe marcante asupra dezvoltării unor regiuni ale lumii.

Cercetările efectuate în domeniu au relevat că migrația umană este dependentă de cauze economice, politice, sociale, care influențează deplasarea în masă a cetățenilor din țările de origine către cele de destinație, această mișcare fiind orientată în general de la Est către Vest.

Uniunea Europeană este cea mai importantă dintre toate structurile regionale ale lumii, nu numai din perspectiva volumului activităților economice agregate aici, ci și a voinței tot mai multor state europene de a adera la această structură¹.

Pentru Uniunea Europeană, actuala provocare o reprezintă aprofundarea integrării europene și extinderea spre Est. Prin extindere, Uniunea Europeană include noi membri, care au identități diferite și care au avut sisteme politice opuse față de

¹ Nicolae Suță, *Integrarea economică europeană*, colecția Temper, Ed. Economică, București, 1999, pp. 14-20

cele ale statelor membre ale Uniunii Europene. În acest sens, se poate observa că efortul statelor care au aderat sau al țărilor candidate este mult mai mare deoarece, pe de o parte, trebuie să recupereze la nivel legislativ și instituțional distanța față de statele membre și, pe de altă parte, să continue împreună cu acestea aprofundarea integrării.

După căderea blocului comunist, transformările economice și sociale din țările respective au reimpulsionat interesul pentru problematica migrației. Statele din Europa Centrală și de Est și-au exprimat dorința de a adera la Uniunea Europeană, sporind tendința către libera circulație a cetățenilor necomunitari și, totodată, atenția față de problemele pe care aceștia le pot întâmpina în ipoteza migrației. Libera circulație nu poate fi valorificată fără a include și dimensiunea socială a acestei libertăți, ca problemă internațională. În această privință, evoluția sistemelor de protecție socială din țările Europei Centrale și de Est și creșterea mobilizării economiei societății internaționale conturează aceeași concluzie, respectiv internaționalizarea problemelor de securitate socială¹.

În Uniunea Europeană, deși libera circulație a persoanelor este recunoscută ca un drept fundamental, perspectiva extinderii spre Est a generat în vechile state membre o serie de temeri legate de migrația forței de muncă. Se poate demonstra, însă, că aceste temeri se susțin în foarte mică măsură și, eventual, doar din perspectiva interesului național. La nivelul Uniunii Europene, libera circulație a persoanelor este un mijloc de a crea o piață a forței de muncă europeană, mult mai eficientă și mai flexibilă, în folosul lucrătorilor, angajatorilor și statelor membre.

¹ Sandu Dumitru, „Migrația circulatorie ca strategie de viață”, *Revista Română de Sociologie*, nr. 2/2001, pp. 18-29

De fapt, efectele migrației forței de muncă în Europa și, în mod deosebit, în România, determină schimbări majore în toate domeniile de activitate. Pe de o parte, migranții sporesc forța de muncă dintr-o țară, cu toate consecințele ce decurg din aceasta, dar, pe de altă parte, generează și noi locuri de muncă, sporind cererea pentru o serie de sectoare de activitate. În plus, un alt aspect care ar susține rolul pozitiv al lucrătorilor migranți în Uniunea Europeană este dat de schimbările demografice, între care se poate menționa în special îmbătrânirea populației. Din acest motiv, acceptarea lucrătorilor sosiți din noile state membre, ca mijloc de susținere a creșterii economice, dar și a sistemelor de securitate socială și regimurilor de pensii, va reprezenta o preocupare deosebită în anii care urmează¹.

Pentru viitoarele state membre, care vor fi principalele furnizoare de forță de muncă migrantă în Uniunea Europeană în următorii ani, fenomenul migrației are multiple efecte economico-financiare, sociale și ocupaționale, culturale și politice. Desigur, acestea pot fi efecte pozitive, dar și negative dacă avem în vedere pierderea lucrătorilor cu înaltă calificare, în a căror pregătire s-a investit în țara de origine. În cazul migrației temporare, cea mai utilizată, putem vorbi în principal de avantaje pentru țările de origine.

Libera circulație a persoanelor, în special a lucrătorilor, prezintă, deci, avantaje certe atât pentru vechile state membre ale Uniunii Europene – în principal țări de destinație pentru lucrătorii migranți –, cât și pentru noile și viitoarele state membre.

Este unul dintre cele mai importante drepturi ale individului în cadrul legislației comunitare și un element esențial atât pentru piața internă, cât și pentru cetățenia europeană.

¹ Petet Swanie, „Mobilité en Europe. Étude de deux réseaux migratoires“. *Roumanian Sociology*, nr. 2/2001, pp. 101-119

De aceea, este foarte important ca statele candidate și cetățenii acestora să cunoască toate consecințele ce decurg din această libertate și să se pregătească pentru etapele post-aderare¹.

Asigurarea liberei circulații a lucrătorilor în afara granițelor statului necesită măsuri active, o parte importantă a acestor măsuri aparținând sferei securității sociale. Securitatea socială este un aspect esențial pentru persoanele care își exercită dreptul la libera circulație.

Dacă se garantează principiul egalității de tratament, iar persoanele care circulă în interiorul statelor membre ale Uniunii Europene nu vor fi dezavantajate din punct de vedere al drepturilor lor de securitate socială, libertatea de circulație devine o valoare reală și tangibilă. Aceasta deoarece nu se poate aștepta ca lucrătorii să-și desfășoare activitatea în străinătate atâta vreme cât deplasarea dintr-un stat în altul ar avea efecte negative asupra drepturilor lor.

Atunci când cetățenii își exercită dreptul la libera circulație este foarte posibil să apară unul dintre riscurile sociale reglementate de legislația privind securitatea socială. Sistemele naționale de securitate socială conțin uneori prevederi care pot crea probleme cetățenilor străini, fie ei lucrători migranți sau turiști. Aceste probleme pot fi rezolvate prin coordonarea sistemelor de securitate socială, astfel încât persoanelor care își desfășoară activitatea într-un alt stat să le fie asigurat același statut, din punct de vedere al securității sociale, ca și când ar fi rămas în țara lor.

Libera circulație a persoanelor, în adevăratul sens, nu ar fi posibilă fără protejarea drepturilor de securitate socială ale lucrătorilor și familiilor acestora.

Migrația umană este influențată de cercetarea socială, precum și de evoluția relațiilor internaționale. Ca urmare a

¹ *Ibidem*, pp. 124-126.

acestui fapt, considerăm că motivul activității de cercetare în acest domeniu îl reprezintă dorința de a realiza o analiză amplă și în același timp complexă cu privire la situația în care se află România ca stat membru al Uniunii Europene, uzitând metodele de studiu și cercetare precum și concluziile la care s-a ajuns până în prezent.

Lucrarea de față are ca obiect conceptul de migrație și modul în care este interpretat acesta de politologi și teoreticieni autohtoni, precum și de către unii reprezentanți ai școlilor de gândire din teoria relațiilor internaționale. În acest context, considerăm că este prudent să folosim delimitări tranșante, fără a urmări implicațiile unei anumite definiții.

În lucrare s-a mai avut în vedere și explicarea pericolului migrației conflictuale din anumite zone ale globului, precum Orientul Mijlociu și Apropiat și Nordul Africii, asupra securității naționale a României și a Europei, pe termen mediu și lung.

În opinia noastră, migrația reprezintă o subcategorie a ceea ce, în mod frecvent, numim mobilitate, îmbrăcând diferite forme și tipuri, capabile de a se metamorfoza dintr-unul într-altul printr-o serie de procese. Prin urmare, considerăm că o definiție a migrației este arbitrară și specifică unei perioade de timp. Dintre toți actorii implicați în fenomenul migraționist, cel care definește ce este migrația și care sunt parametrii legali ai acestui fenomen pe teritoriul propriu este statul.

O tipologie a migrației, urmărind definiția acesteia prin prisma statelor gazdă, include ca dimensiuni principale perioada de stabilire pe teritoriul unui stat și motivația emigrării¹.

Prima categorie se referă la migrația performantă și temporară sezonieră, iar cea de a doua include migrația voluntară

¹ Marian Chiriac, Monica Robotin, „Necunoscuții de lângă noi“, Raport realizat în cadrul programului „Minority Rights in Practice in South Eastern Europe“, București, 2006, pp. 10-14.

în cazul migrației economice, politice, profesionale, sentimentale sau forțate – în cazul persoanelor persecutate pentru credințele religioase, politice, apartenența etnică etc., sau ale celor care se refugiază în cazul unui conflict armat (vezi Statul Islamic).

Critica acestor tipologii apare atunci când schimbăm punctul de referință și încercăm să privim din perspectiva migrantului. În acest caz, categoriile de diferențiere nu mai sunt atât de clare. Astfel, din perspectiva migrantului, de multe ori motivele economice care îl determină să ia decizia de a emigra pot fi la fel de constrângătoare ca și cele care țin de ceea ce statele numesc migrație forțată¹.

Politicile privind imigrarea sunt cele care au ca obiect instalarea unei persoane pe teritoriul unui alt stat decât cel de origine, vizând în special acele persoane care intenționează să lucreze sau să se stabilească pe teritoriul statului respectiv. Acestea reprezintă încercări de redefinire a granițelor conceptuale și a modului de organizare a unei comunități în ceea ce privește capacitatea de a-i include sau exclude pe nou-veniți. Astfel, imigrația aduce în spațiul public dezbateri legate de identitatea națională, de cetățenie, de politicile față de fenomen, de la izolaționism, acolo unde imigrația nu este permisă, până la migrația liberă, acolo unde orice formă de imigrație este posibilă².

Conceptualizarea migrației se face în principal din două perspective temporale – imigrare temporară și stabilire permanentă, iar categorisirea acestui fenomen prin politici de stat determină definiția acestor forme percepute ca probleme politice. Ca urmare a acestui fapt considerăm că, în funcție de

¹ *Ibidem*, pp. 16-18.

² Werner Hang, *The demographics characteristics of immigrant population*, Council of Europe, Publishing, 2005, p. 14.